

Sir Benfro

Aseiad Llesiant Crynodeb Gweithredol

Cysylltwch â ni: Dros y Ffôn:

01437 775858

01437 776252

Trwy E-bost:

PSB@pembrokeshire.gov.uk

Statws: **Fersiwn derfynol**

Cymeradwywyd gan BGC:

15/03/22

Dyddiad cyhoeddi: **Mai 2022**

Mae **Fersiwn Hawdd ei Darllen** o'r ddogfen hon ar gael ar gais gan Gyngor Sir Penfro.

**LLESIANT
CENEDLAETHAU'R DYFODOL
WELL-BEING OF
FUTURE GENERATIONS**

Pembrokeshire Public Services Board
Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Benfro

CYNNWYS

Rhagair	4
Cyflwyniad	5
Crynodeb Gweithredol	10
Crynodeb o'r Canfyddiadau allweddol	10
Themâu Rhanbarthol Allweddol	15
Matrics Sgorio	16
Camau Nesaf	20

RHAGAIR

Mae'n bleser gennyf gyflwyno'r ail Asesiad Llesiant ar gyfer Sir Benfro a gynhyrchwyd gan Fwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Benfro (BGC).

Mae BGC Sir Benfro yn bartneriaeth statudol a sefydlwyd trwy ofynion a nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Mae'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i sefydliadau cyhoeddus a thrydydd sector allweddol ym mhob ardal awdurdod lleol ddod at ei gilydd a ffurfio BGC a chydweithio i wella llesiant economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol ei ardal a'r cymunedau sy'n rhan o'r ardal.

Mae'r Asesiad Llesiant yn edrych ar y materion allweddol i bobl a chymunedau yn Sir Benfro, ar draws pob agwedd ar lesiant, trwy ddadansoddi data allweddol, ffynonellau gwybodaeth ac ymchwil, ymgysylltu â dinasyddion a rhanddeiliaid, ac ystyried tueddiadau'r dyfodol.

Mae'n ofynnol i'r BGC gynhyrchu ei Gynllun Llesiant nesaf erbyn Mai 2023. Mae'r Asesiad Llesiant yn rhan hanfodol o'r broses hon gan ei fod yn darparu'r sylfaen dystiolaeth sy'n galluogi'r BGC i nodi, blaenoriaethu a chytuno ar yr amcanion ar gyfer y Cynllun Llesiant nesaf, a'r camau y credwn y dylem eu cymryd i wella llesiant yn Sir Benfro.

Os hoffech gael mwy o wybodaeth am yr Asesiad Llesiant, y Cynllun Llesiant neu'n fwy cyffredinol am waith y BGC, cysylltwch â Nick Evans, Rheolwr Polisi Corfforaethol a Phartneriaethau yn nicholas.evans@pembrokeshire.gov.uk neu ewch i dudalennau gwe BGC Sir Benfro yma: [Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus – Cyngor Sir Benfro](#)

Tegryn Jones

Cadeirydd Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Sir Benfro

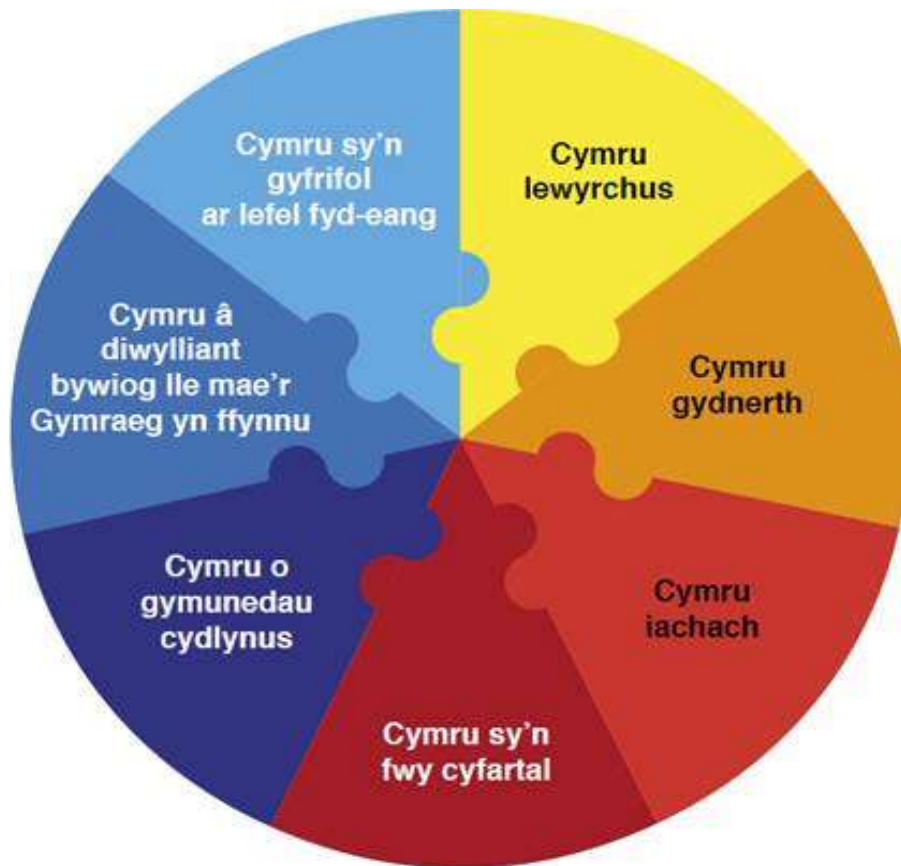

CYFLWYNIAD

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 yw deddfwriaeth flaenllaw Llywodraeth Cymru a ddyluniwyd i wneud Cymru yn lle gwell i fyw ynddo. Mae'r Ddeddf yn sefydlu **7 Nod Llesiant cenedlaethol** sy'n nodi'r weledigaeth ar gyfer sut mae Cymru yn anelu at edrych nawr ac yn y dyfodol.

Nod Llesiant Cenedlaethol	Disgrifiad
CYMRU LEWYRCHUS	Cymdeithas arloesol, gynhyrchiol, carbon isel sy'n cydnabod y terfynau sydd ar yr amgylchedd byd-eang ac sydd, o ganlyniad, yn defnyddio adnoddau mewn modd effeithlon a chymesur (gan gynnwys gweithredu ar newid yn yr hinsawdd); ac sy'n datblygu

	poblogaeth fedrus ac addysgedig mewn economi sy'n cynhyrchu cyfoeth ac yn cynnig cyfleoedd cyflogaeth, gan ganiatáu i bobl fanteisio ar y cyfoeth a gynhyrchir drwy gael gafael ar waith addas.
CYMRU GYDNERTH	Cenedl sy'n cynnal ac yn gwella amgylchedd naturiol bioamrywiol gydag ecosystemau iach gweithredol sy'n cynnal cydnerthedd cymdeithasol, economaidd ac ecolegol ynghyd â'r gallu i addasu i newid (er enghraifft newid yn yr hinsawdd).
CYMRU IACHACH	Cymdeithas lle mae llesiant corfforol a meddyliol pobl cystal â phosibl a lle deallir dewisiadau ac ymddygiadau sydd o fudd i iechyd yn y dyfodol.
CYMRU SY'N FWY CYFARTAL	Cymdeithas sy'n galluogi pobl i gyflawni eu potensial ni waeth beth fo'u cefndir neu eu hamgylchiadau (gan gynnwys eu cefndir a'u hamgylchiadau cymdeithasol-economaidd).
CYMRU O GYMUNEDAU CYDLYNUS	Cymunedau atyniadol, hyfyw a diogel sydd â chysylltiadau da.
CYMRU Â DIWYLLIANT BYWIOG LLE MAE'R GYMRAEG YN FFYNNU	Cymdeithas sy'n hyrwyddo ac yn gwarchod diwylliant, treftadaeth a'r Gymraeg ac sy'n annog pobl i gyfranogi yn y celfyddydau, a chwaraeon a gweithgareddau hamdden.
CYMRU SY'N GYFRIFOL AR LEFEL FYD-EANG	Cenedl sydd, wrth iddi wneud unrhyw beth i wella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol Cymru, yn ystyried a allai gwneud peth o'r fath gyfrannu'n gadarnhaol at lesiant byd-eang.

Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus (BGC)

Mae Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol yn nodi bod yn rhaid sefydlu BGC ym mhob ardal awdurdod lleol. Fel sy'n ofynnol o dan y Ddeddf, mae BGC Sir Benfro yn

dwyn ynghyd sefydliadau allweddol i weithio gyda'i gilydd i wella llesiant economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol pobl a chymunedau yn y sir.

Er bod ffocws gwaith BGC Sir Benfro yn lleol, mae'r Nodau Llesiant cenedlaethol yn darparu'r fframwaith trosfwaol ar gyfer ei waith. Trwy alinio gweithgaredd lleol â'r Nodau hyn, gall y BGC gyfrannu at wella llesiant Cymru gyfan.

Mae BGC Sir Benfro yn cynnwys uwch gynrychiolwyr o'r sefydliadau a'r sectorau a ganlyn:

• Cyngor Sir Penfro • Gwasanaeth Tân ac Achub Canolbarth a Gorllewin Cymru • Awdurdod Parc Cenedlaethol Arfordir Penfro • Cymdeithas Gwasanaethau Gwirfoddol Sir Benfro • PLANED • Iechyd Cyhoeddus Cymru • Canolfan Byd Gwaith • Cynghorau Tref a Chymuned	• Bwrdd Iechyd Prifysgol Hywel Dda • Cyfoeth Naturiol Cymru • Heddlu Dyfed Powys • Porthladd Aberdaugleddau • Coleg Sir Benfro • Comisiynydd Heddlu a Throsedd • Y Gwasanaeth Prawf Cenedlaethol • Llywodraeth Cymru

Datblygu Cynaliadwy

Datblygu cynaliadwy yw egwyddor allweddol sylfaenol Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Un o'r ffyrdd symlaf o feddwl am yr hyn y mae'n ei olygu yn ymarferol yw y dylem bob amser geisio gweithio mewn ffyrdd sy'n sicrhau bod anghenion cenedlaethau'r presennol yn cael eu diwallu heb gyfaddawdu ar allu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion yn y dyfodol.

Nodwedd allweddol o'r dull hwn yw dangos ymrwymiad i'r hyn a elwir 'y 5 ffordd o weithio' – a elwir hefyd yn 'egwyddor Datblygu Cynaliadwy' – yn holl waith y BGC, fel y nodir isod.

	Hirdymor	Pwysigrwydd sicrhau cydbwysedd rhwng anghenion tymor byr a'r angen am ddiogelu'r gallu i ddiwallu anghenion tymor hir hefyd
	Integreiddio	Ystyried sut gall amcanion llesiant y corff cyhoeddus effeithio ar bob un o'r nodau llesiant, ar bob un o'u hamcanion eraill, neu ar amcanion cyrff cyhoeddus eraill
	Cynnwys	Pwysigrwydd cynnwys pobl sydd â diddordeb mewn cyflawni'r nodau llesiant, a sicrhau bod y bobl hynny'n adlewyrchu amrywiaeth yr ardal maent yn ei gwasanaethu
	Cydweithio	Gallai cydweithredu ag unrhyw berson arall (neu wahanol adrannau yn y corff ei hun) helpu'r corff i fodloni ei amcanion llesiant
	Atal	Sut gall gweithredu i atal problemau rhag digwydd neu waethygu helpu cyrff cyhoeddus i gyflawni eu hamcanion

Beth yw'r Asesiad Llesiant?

Yn syml, mae'n ofynnol i'r BGC wneud tri pheth o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

- Cynhyrchu Asesiad Llesiant (unwaith bob 5 mlynedd)
- Cynhyrchu Cynllun Llesiant (unwaith bob 5 mlynedd), a ddylai nodi Amcanion Llesiant a'r camau y bydd y BGC yn eu cymryd i'w cyflawni
- Cynhyrchu Cynllun Blynyddol yn adrodd ar y cynnydd a wnaed i gyflawni ei Amcanion Llesiant

Dyma'r ail Asesiad Llesiant a gynhyrchwyd gan y BGC ers cyflwyno'r Ddeddf. Ei bwrpas yw darparu darlun clir o'r hyn sy'n bwysig i bobl o ran Llesiant unigol a chymunedol, a ystyrir trwy lens eang o ffactorau economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol. Mae'n cael ei lywio gan ddata, ymchwil a chasglu tystiolaeth, o wrando ar bobl a rhanddeiliaid, a thrwy ystyried tueddiadau'r dyfodol a'r pethau y gallwn ni eu rhagweld yn realistig y byddant yn digwydd yfory ac y mae angen i ni ddechrau cynllunio ar eu cyfer heddiw.

Yn fyr, yr Asesiad Llesiant yw'r sylfaen dystiolaeth ar gyfer y Cynllun Llesiant. Mae hyn yn ei gwneud yn ddogfen hynod bwysig a gwerthfawr gan mai dyma fan cychwyn y BGC wrth nodi a phenderfynu beth fydd yn ei wneud dros y 5 mlynedd nesaf i wella Llesiant pobl a chymunedau yn y sir.

CRYNODEB GWAITHREDOL

Crynodeb o'r Canfyddiadau Allweddol

Edrychwyd ar yr ymatebion a gasglwyd o'r gwahanol fathau o ymgysylltu ar gyfer yr asesiad ochr yn ochr â dadansoddiad o amrywiol ffynonellau data ac ymchwil. Mae themâu clir wedi'u nodi yn ein sir a fydd yn caniatáu inni dargedu meysydd angen pan fyddwn yn symud o'r cam asesu i'r cyfnod cynllunio yn ystod y flwyddyn nesaf.

Cyd-destun Sir Benfro

Mae angen cryfhau cyfranogiad pobl ifanc mewn democratiaeth.

Mae defnydd o'r Gymraeg yn cynyddu yn y sir.

Mae Sir Benfro ymhlith yr ardaloedd lleiaf amrywiol o ran ethnigrwydd yng Nghymru.

Nid yw cynrychiolaeth ddemocrataidd yn Sir Benfro, yn enwedig o fewn y Cyngor, yn amrywiol.

Mae gan Sir Benfro boblogaeth sy'n heneiddio, fydd yn effeithio ar wasanaethau cyhoeddus a'r farchnad lafur leol.

Mae darpariaeth band eang yn hanfodol i ddatblygiad economaidd y sir.

Mae trafniadaeth gyhoeddus mewn ardaloedd gwledig yn rhwystr i gyrchu gwasanaethau a chyfleoedd cyflogaeth.

Covid-19

Mae pandemig Covid-19 yn parhau ac yn creu ansicrwydd wrth symud ymlaen.

Hyd yma, mae cyfraddau brechu yn y sir wedi bod yn dda.

Mae Covid-19 wedi gwaethygu materion fel iechyd meddwl, unigrwydd ac anghydraddoldebau iechyd.

Mae Covid-19 wedi newid y ffordd mae rhai ohonom yn gweithio yn sylfaenol.

Tlodi

Mae cyfraddau tlodi plant yn Sir Benfro yn annerbyniol.

Mae tlodi mewn gwaith yn broblem gynyddol gyffredin.

Mae costau byw yn cynyddu ledled y DU, gyda mwy o deuluoedd sy'n gweithio yn profi tloidi.

Economi

Mae boddhad á swydd pobl sy'n byw yn Sir Benfro yn uchel.

Mewn rhai sectorau, mae'r cyflogau yn Sir Benfro yn gymharol isel mewn perthynas â'n siroedd cyfagos.

Mae angen i ganol trefi Sir Benfro addasu i batrymau manwerthu sy'n newid.

Mae twristiaeth yn rhan hanfodol o economi Sir Benfro.

Gwireddu uchelgais Sir Benfro i ddod yn brifddinas ynni gwyrdd y DU.

Mae pobl ifanc wedi dweud wrthym nad ydyn nhw'n hyderus y byddan nhw'n gallu byw a gweithio yn Sir Benfro yn y dyfodol.

Mae pwysigrwydd cysylltedd digidol yn flaenoriaeth i ofalwyr a phobl ag anabledd.

Bydd angen i'r sector amaethyddol addasu i reoliadau amgylcheddol a mecanweithiau newidiol.

Gall gofal plant hygyrch a fforddiadwy fod yn rhwystr i rieni ddychwelyd i'r gwaith.

Nid yw effeithiau tymor hwy Covid-19 a Brexit eto wedi'u deall yn llawn.

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

O arolwg o'n preswylwyr, gall fforddiadwyedd a hygyrchedd gwasanaethau hamdden fod yn rhwystr i ymddygiadau iach.

Mae cyfraddau ysmegu yn Sir Benfro yn uwch na'r cyfartaledd yng Nghymru.

Mae tystiolaeth yn dangos cynnydd yn y defnydd peryglus a niweidiol o alcohol. Bydd angen i ni fonitro'r duedd hon wrth i ni ddod trwy'r pandemig.

Dengys tystiolaeth gynnydd mewn yfed gan rieni sy'n cael effaith ar bobl ifanc.

Mae cyfraddau babanod sy'n cael eu geni â phwysau isel wedi gostwng ac yn is na chyfartaledd Cymru.

Mae tuedd cyfraddau imiwneiddio plentyndod wedi bod ar i lawr dros y blynyddoedd diwethaf.

Rhagwelir y bydd cyfraddau diagnosis dementia yn cynyddu'n sylweddol dros y blynyddoedd i ddod.

Mae amcanestyniadau poblogaeth yn awgrymu y bydd nifer y bobl sy'n 80 oed neu'n hŷn yn cynyddu'n sylweddol erbyn 2040.

Mae cynnydd o flwyddyn i flwyddyn yn y galw am becynnau gofal cartref.

Mae nifer y gofalwyr di-dâl yn cynyddu ac yn debygol o gael eu tanamcangyfrif gan ffigurau swyddogol.

Mae rhestrau aros ar gyfer gwasanaethau diagnostig a therapi wedi cynyddu'n sylweddol, mae hyn yn debygol o fod oherwydd y pandemig a bydd yn cael ei fonitro.

Tai

Teimlir bod argaeledd a fforddiadwyedd tai yn Sir Benfro yn rhwystr i bobl ifanc aros yn y sir.

Mae nifer sylweddol o ail gartrefi yn y sir, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig.

Mae yna ddiffyg cartrefi fforddiadwy yn y sir.

Rhagwelir y bydd yr angen am gartrefi fforddiadwy yn cynyddu.

Rydym yn gweld nifer cynyddol o deuluoedd yn cyflwyno eu hunain fel pobl ddigartref yn y sir.

Mae'r boblogaeth sy'n heneiddio sy'n tyfu yn rhoi pwysau ar y galw am lety arbenigol, a bydd yn parhau i wneud hynny.

Amgylchedd

Newid yn yr hinsawdd a'r argyfwng natur yw materion diffiniol ein hoes. Ni ellir ystyried newid yn yr hinsawdd na'r argyfwng natur ar wahân.

Mae rheoli tir a'n priddoedd yn gynaliadwy yn hanfodol ar gyfer cynhyrchu bwyd, storio carbon, lleihau perygl llifogydd a gwella ansawdd aer a dŵr.

Bydd newid yr hinsawdd yn cynyddu'r nifer sylweddol o eiddo, cymunedau, seilwaith a gwasanaethau allweddol sydd mewn perygl o lifogydd.

Mae llygryddion, yn enwedig nitradau, ffosfforws a gwaddodion, yn cael effaith andwyol ar ansawdd dŵr, cynefinoedd ac amrywiaeth rhywogaethau.

Mae cynefinoedd a rhywogaethau gwerthfawr Sir Benfro yn storio carbon, yn lleihau perygl llifogydd, yn helpu i atal erydu arfordirol ac yn cynnal priddoedd iach.

Sir Benfro sydd â'r cyfraddau ailgylchu uchaf yng Nghymru.

Amlygodd ymatebwyr yr arolwg bwysigrwydd gwella effeithlonrwydd ynni a defnyddio ffynonellau ynni gwyrdd.

Addysg

Mae'r pandemig wedi cael effaith sylweddol ar addysg pobl ifanc.

Mae angen i gyrhaeddiad addysgol dysgwyr Sir Benfro wella, yn enwedig ar gyfer y rhai sy'n gymwys i dderbyn Prydau Ysgol am Ddim a'r mwy galluog.

Er bod cynnydd yn cael ei wneud, mae ad-drefnu ysgolion a lleoedd gwag yn parhau i fod yn broblem.

Mae cyfle i gynyddu lefelau sgiliau yn enwedig trwy brentisiaethau.

Bu cynnydd yn nifer yr ysgolion cyfrwng Cymraeg yn Sir Benfro.

Cymunedau Diogel, Cydlynol a Chydnerth

Mae gan Sir Benfro lefelau isel o droseddau ac anhrefn o gymharu ag ardaloedd eraill yng Nghymru.

Mae cynnydd mewn troseddau yn erbyn y drefn gyhoeddus (a gyflawnir trwy'r cyfryngau cymdeithasol neu ddulliau digidol eraill) a thrais yn erbyn yr unigolyn.

Mae cynnydd mewn ymddygiad gwrthgymdeithasol, yn enwedig yn ein prif drefi.

Mae troseddau sy'n gysylltiedig â cham-drin domestig yn cynyddu.

Mae cynnydd mewn camddefnyddio cyffuriau, yn enwedig yn ein prif drefi.

Roedd yr ymateb gan gymunedau Sir Benfro mewn perthynas â'r pandemig yn rhagorol.

Mae nifer y gwirfoddolwyr yn Sir Benfro yn cynyddu er bod y mwyafrif dros 65 oed.

Diwylliant a hamdden

Mae tystiolaeth bod lefelau iechyd yn effeithio ar allu ein preswylwyr i gymryd rhan mewn digwyddiadau diwylliannol.

Mae rhwydweithiau trafniadaeth gyhoeddus yn effeithio ar allu pobl i fynd i ddigwyddiadau celf a diwylliant.

Mae pobl sy'n mynychu digwyddiadau celfyddydol a diwylliannol yn rheolaidd yn nodi lefelau uwch o lesiant.

Mae siaradwyr Cymraeg yn adrodd bod y gallu i ddefnyddio Cymraeg yn anffurfiol ac yn y gweithle yn cael effaith gadarnhaol ar eu llesiant.

Sir Benfro sydd â'r nifer uchaf o draethau baner las a gwobrau arfordir gwyrdd yng Nghymru.

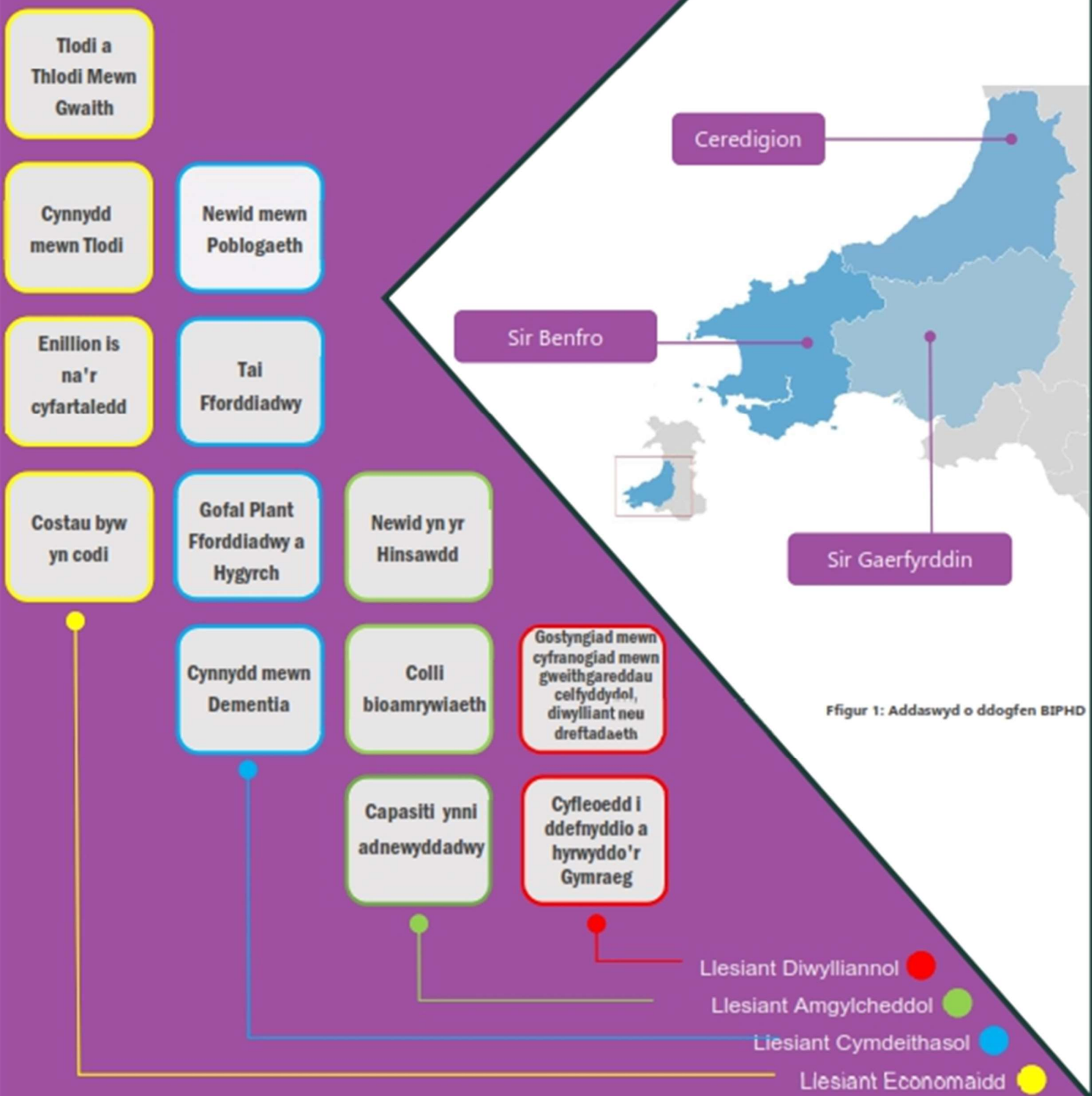
Mae presenoldeb y Parc Cenedlaethol yn cael effaith gadarnhaol ar lesiant pobl ifanc y sir, gyda llawer yn ei nodi fel y peth gorau am Sir Benfro.

THEMÂU LLESIANT RHANBARTHOL

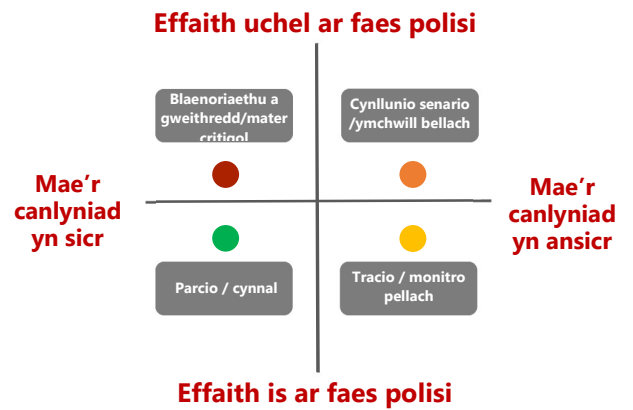
Mae'r gwaith cydweithredol yr ydym wedi'i wneud wrth gynhyrchu'r asesiad hwn gyda phartneriaid rhanbarthol wedi arwain at nifer o faterion trawsffiniol neu ranbarthol sy'n effeithio ar Ranbarth Gorllewin Cymru gyfan. Mae gan Sir Benfro bartneriaid rhanbarthol yng Ngorllewin Cymru – Ceredigion a Sir Gaerfyrddin.

Mae'r Grŵp Data Rhanbarthol, sy'n gyfrifol am ddadansoddi ac ysgrifennu'r rownd hon o asesiadau, wedi nodi'r themâu rhanbarthol allweddol canlynol yn seiliedig ar y data sydd ar gael, canlyniadau'r arolwg llesiant rhanbarthol a chanfyddiadau'r digwyddiadau â rhanddeiliaid a gynhaliwyd yn ystod haf 2021. Y nod yw helpu i egluro'r heriau ar y cyd sy'n ein hwynebu nawr ac yn y dyfodol.

Rhanbarth
Gorllewin
Cymru

Rydym wedi defnyddio'r *Matrics Effaith/Sicrwydd yn y Dyfodol y BGC* i ddarparu asesiad dangosol o'r prif themâu a nodwyd yn yr asesiad. Y nod yw darparu cyd-destun i'r canfyddiadau trwy ddarparu asesiad cychwynnol yn seiliedig ar y set ddata graidd a'r ymgysylltiad a gynhaliwyd yn ystod haf 2021. Mae'r matrices yn asesu'r themâu yn ôl lefel y **flaenoriaeth** a'u **sicrwydd** o ddigwydd, fel y diffinnir yn y sampl

Disgrifiad	Parcio neu Gynnal	Tracio/ Monitro pellach	Cynllunio senario / Ymchwill bellach	Blaenoriaethu / Mater critigol i'r ardal
Cyd-destun Sir Benfro				
Mae angen cryfhau cyfranogiad pobl ifanc mewn democratiaeth.			●	
Mae defnydd o'r Gymraeg yn cynyddu yn y sir.	●			
Mae Sir Benfro ymhlith yr ardaloedd lleiaf amrywiol o ran ethnigrwydd yng Nghymru.		●		
Nid yw aelodaeth ddemocrataidd yn Sir Benfro, yn enwedig o fewn y Cyngor, yn amrywiol.				●
Mae gan Sir Benfro boblogaeth sy'n heneiddio, fydd yn effeithio ar wasanaethau cyhoeddus a'r farchnad lafur leol.			●	
Mae darpariaeth band eang yn hanfodol i ddatblygiad economaidd y sir.			●	
Mae trafndiaeth gyhoeddus mewn ardaloedd gwledig yn rhwystr i gyrchu gwasanaethau a chyfleoedd cyflogaeth.				●
Covid-19				
Mae pandemig Covid-19 yn parhau, a byddwn yn parhau i fonitro'r effeithiau ar Sir Benfro.		●		
Hyd yma, mae cyfraddau brechu yn y sir wedi bod yn dda.		●		
Mae Covid-19 wedi gwaethygu materion fel iechyd meddwl, unigrwydd ac anghydraddoldebau iechyd.			●	
Mae Covid-19 wedi newid y ffordd mae rhai ohonom yn gweithio yn sylfaenol.			●	
Tlodi				
Mae cyfraddau tlodi plant yn Sir Benfro yn annerbyniol.				●
Mae tlodi mewn gwaith yn broblem gynyddol gyffredin.				●

Mae costau byw yn cynyddu ledled y DU, gyda mwy o deuluoedd sy'n gweithio yn profi tlodi.				
Economi				
Mae boddhad â swydd pobl sy'n byw yn Sir Benfro yn uchel.				
Mewn rhai sectorau, mae'r cyflogau yn Sir Benfro yn gymharol isel mewn perthynas â'n siroedd cyfagos.				
Mae angen i ganol trefi Sir Benfro addasu i batrymau manwerthu sy'n newid.				
Mae twristiaeth yn rhan hanfodol o economi Sir Benfro.				
Gwireddu uchelgais Sir Benfro i ddod yn brifddinas ynni gwyrdd y DU.				
Mae pobl ifanc wedi dweud wrthym nad ydyn nhw'n hyderus y byddan nhw'n gallu byw a gweithio yn Sir Benfro yn y dyfodol.				
Mae pwysigrwydd cysylltedd digidol yn flaenoriaeth i ofalwyr a phobl ag anabledd.				
Bydd angen i'r sector amaethyddol addasu i reoliadau amgylcheddol a mecanweithiau newidiol.				
Gall gofal plant hygyrch a fforddiadwy fod yn rhwystr i rieni ddychwelyd i'r gwaith.				
Nid yw effeithiau tymor hwy Covid-19 a Brexit eto wedi'u deall yn llawn.				
Iechyd a Gofal Cymdeithasol				
O arolwg o'n preswylwyr, gall fforddiadwyedd a hygyrchedd gwasanaethau hamdden fod yn rhwystr i ymddygiadau iach.				
Mae cyfraddau ysmegu yn Sir Benfro yn uwch na'r cyfartaledd yng Nghymru.				
Mae tystiolaeth yn dangos cynnydd yn y defnydd peryglus a niweidiol o alcohol. Bydd angen i ni fonitro'r duedd hon wrth i ni ddod trwy'r pandemig.				
Dengys tystiolaeth gynnydd mewn yfed gan rieni sy'n cael effaith ar bobl ifanc.				
Mae cyfraddau babanod sy'n cael eu geni â phwysau isel wedi gostwng ac yn is na chyfartaledd Cymru.				
Mae tuedd cyfraddau imiwneiddio plentyndod wedi bod ar i lawr dros y blynyddoedd diwethaf.				
Rhagwelir y bydd cyfraddau diagnosis dementia yn cynyddu'n sylweddol dros y blynyddoedd i ddod.				
Mae amcanestyniadau poblogaeth yn awgrymu y bydd nifer y bobl sy'n 80 oed neu'n hŷn yn cynyddu'n sylweddol erbyn 2040.				
Mae nifer y gofalwyr di-dâl yn cynyddu ac yn debygol o gael eu tanamcangyfrif gan ffigurau swyddogol.				
Mae rhestrau aros ar gyfer gwasanaethau diagnostig a therapi wedi cynyddu'n sylweddol, mae hyn yn debygol o fod oherwydd y pandemig a bydd yn cael ei fonitro.				

Tai				
Teimlir bod argaeledd a fforddiadwyedd tai yn Sir Benfro yn rhwystr i bobl ifanc aros yn y sir.			●	
Mae nifer sylweddol o ail gartrefi yn y sir, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig.			●	
Mae yna ddiffyg cartrefi fforddiadwy yn y sir.				●
Rhagwelir y bydd yr angen am gartrefi fforddiadwy yn cynyddu.			●	
Rydym yn gweld nifer cynyddol o deuluoedd yn cyflwyno eu hunain fel pobl ddigartref yn y sir.				●
Mae'r boblogaeth sy'n heneiddio sy'n tyfu yn rhoi pwysau ar y galw am lety arbenigol, a bydd yn parhau i wneud hynny.			●	
Amgylchedd				
Newid yn yr hinsawdd a'r argyfwng natur yw materion diffiniol ein hoes. Ni ellir ystyried newid yn yr hinsawdd na'r argyfwng natur ar wahân.				●
Mae rheoli tir a'n priddoedd yn gynaliadwy yn hanfodol ar gyfer cynhyrchu bwyd, storio carbon, lleihau perygl llifogydd a gwella ansawdd aer a dŵr.			●	
Bydd newid yr hinsawdd yn cynyddu'r nifer sylweddol o eiddo, cymunedau, seilwaith a gwasanaethau allweddol sydd mewn perygl o lifogydd.			●	
Mae llygryddion, yn enwedig nitradau, ffosfforws a gwaddodion, yn cael effaith andwyol ar ansawdd dŵr, cynefinoedd ac amrywiaeth rhywogaethau.			●	
Mae cynefinoedd a rhywogaethau gwerthfawr Sir Benfro yn storio carbon, yn lleihau perygl llifogydd, yn helpu i atal erydu arfordirol ac yn cynnal priddoedd iach.			●	
Sir Benfro sydd â'r cyfraddau ailgylchu uchaf yng Nghymru.	●			
Amlygodd ymatebwyr yr arolwg bwysigrwydd gwella effeithlonrwydd ynni a defnyddio ffynonellau ynni gwyrdd.			●	
Addysg				
Mae'r pandemig wedi cael effaith sylweddol ar addysg pobl ifanc.			●	
Mae angen i gyrhaeddiad addysgol dysgwyr Sir Benfro wella, yn enwedig ar gyfer y rhai sy'n gymwys i dderbyn Prydau Ysgol am Ddim a'r mwy galluog.				●
Er bod cynnydd yn cael ei wneud, mae ad-drefnu ysgolion a lleoedd gwag yn parhau i fod yn broblem.		●		
Mae cyfle i gynyddu lefelau sgiliau yn enwedig trwy brentisiaethau.			●	
Bu cynnydd yn nifer yr ysgolion cyfrwng Cymraeg yn Sir Benfro.	●			

Cymunedau Diogel, Cydlynol a Chydnerth

Mae gan Sir Benfro lefelau isel o droseddu ac anhrefn o gymharu ag ardaloedd eraill yng Nghymru.		●		
Mae cynnydd mewn troseddau yn erbyn y drefn gyhoeddus (a gyflawnir trwy'r cyfryngau cymdeithasol neu ddulliau digidol eraill) a thrais yn erbyn yr unigolyn.			●	
Mae cynnydd mewn ymddygiad gwrthgymdeithasol, yn enwedig yn ein prif drefi.			●	
Mae troseddau sy'n gysylltiedig â cham-drin domestig yn cynyddu.				●
Mae cynnydd mewn camddefnyddio cyffuriau, yn enwedig yn ein prif drefi.			●	
Roedd yr ymateb gan gymunedau Sir Benfro mewn perthynas â'r pandemig yn rhagorol.	●			
Mae nifer y gwirfoddolwyr yn Sir Benfro yn cynyddu er bod y mwyafrif dros 65 oed.		●		

Diwylliant a hamdden

Mae tystiolaeth bod lefelau iechyd yn effeithio ar allu ein preswylwyr i gymryd rhan mewn digwyddiadau diwylliannol.			●	
Mae rhwydweithiau trafniadaeth gyhoeddus yn effeithio ar allu pobl i fynd i ddiwyddiadau celf a diwylliant.			●	
Mae pobl sy'n mynychu digwyddiadau celfyddydol a diwylliannol yn rheolaidd yn nodi lefelau uwch o lesiant.	●			
Mae siaradwyr Cymraeg yn adrodd bod y gallu i ddefnyddio Cymraeg yn anffurfiol ac yn y gweithle yn cael effaith gadarnhaol ar eu llesiant.		●		
Sir Benfro sydd â'r nifer uchaf o draethau baner las a gwobrau arfordir gwyrdd yng Nghymru.	●			
Mae presenoldeb y Parc Cenedlaethol yn cael effaith gadarnhaol ar lesiant pobl ifanc y sir, gyda llawer yn ei nodi fel y peth gorau am Sir Benfro.	●			

CAMAU NESAF

Mae'r Asesiad Llesiant hwn yn darparu'r sylfaen dystiolaeth i ni weithio gyda phobl yn Sir Benfro - pobl a chymunedau, staff rheng-flaen sydd ar flaen darpariaeth gwasanaethau, partneriaid a rhanddeiliaid allweddol - i nodi blaenoriaethau'r BGC am y 5 mlynedd nesaf, ac i sicrhau ein bod yn gweithio ar y cyd i wella llesiant nawr ac yn y dyfodol.

Bydd y blaenoriaethau hyn, a'r camau byddwn yn eu cymryd i'w cyflawni, yn cael eu mynegi yn iteriad nesaf y Cynllun Llesiant, y byddwn yn ei gyhoeddi erbyn mis Mai 2023. Byddwn yn gweithio gyda'n gilydd gan ddefnyddio dull partneriaeth integredig i ddatblygu datrysiadau arloesol wedi'u cydgynhyrchu i gyflawni canlyniadau sy'n cyfrannu at y Nodau Llesiant cenedlaethol ac i gwrdd â'n gofynion eraill o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Mae'r BGC wedi ymrwymo i ddefnyddio'r canfyddiadau o'r Asesiad hwn i ddatblygu gweledigaeth "Sir Benfro 2040" fydd yn sefydlu ymdeimlad o bwrpas a chyfeiriad ar y cyd y bydd yr holl bartneriaid yn y sir yn gweithio tuag atynt dros y tymor hir. Bydd y weledigaeth hon, a'r datganiadau deilliannol sy'n ei chefnogi, yn sefydlu'r math o le yr ydym am i Sir Benfro fod, fel y gallwn ddechrau cynllunio heddiw am sut yr ydym am i'r sir edrych yn y dyfodol.

Mae cynllunio ar gyfer hyn yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd, fodd bynnag rydym yn awyddus bod y darn hwn o waith yn darparu cyfle i bawb fod yn rhan ohono ar ffurf gweithdai penodol ar gynllunio senarios a meddwl am y dyfodol i randdeiliaid allweddol a grwpiau cymunedol, a gweithgareddau ymgysylltu â dinasyddion ehangach. Y nod terfynol yw y bydd ymarfer gweledigaeth "Sir Benfro 2040" yn y diwedd yn darparu'r fframwaith trosfwaol i'r BGC sefydlu ei Amcanion Llesiant ei hun i gefnogi datblygiad y Cynllun Llesiant, yn ogystal â darparu'r blaenoriaethau tymor hwy ar gyfer y sir y gall sefydliadau-partner gydweddu â nhw yn eu prosesau blaengynllunio eu hunain. Rhagwelir y bydd y gwaith hwn yn digwydd rhwng misoedd Ebrill a Mehefin, gyda'r weledigaeth a'r Amcanion Llesiant yn cael eu sefydlu erbyn yn gynnar yn yr haf.

Byddwn yn ail-ymweld â'r asesiad yn rheolaidd wrth i ni symud ymlaen fel rhan o raglen ymgysylltu ac ymwneud parhaus â'n dinasyddion a'n cymunedau. Byddwn yn

diweddarau'n data pan yn briodol i sicrhau bod ein sylfaen dystiolaeth yn ddibynadwy ac yn gadarn ac yn blatfform i ni ddatblygu datrysiadau ataliol tymor hir i'r ffactorau allweddol sy'n dylanwadu ar lesiant pobl yn Sir Benfro.

Yn ganolog i hyn fydd platfform data ac ymgysylltu "Gorwel" sydd newydd ei ddatblygu, gan y bydd yn cefnogi hwyluso'r ymgysylltu hwn trwy ddarparu gwell gyfleoedd i bobl a chymunedau roi adborth ar eu profiadau o lesiant yn Sir Benfro, ynghyd â'r heriau maent yn eu hwynebu a beth sydd fwyaf pwysig iddynt. Bydd hefyd yn darparu data cyfredol ar lesiant i'r BGC a phartïon a chanddynt fuddiant. Y nod yw hwyluso deialog barhaus gyda phobl Sir Benfro, a chryfhau ein dealltwriaeth o faterion llesiant dros y blynyddoedd i ddod.

Byddwn hefyd yn parhau i weithio gyda Bwrdd Partneriaeth Ranbarthol Gorllewin Cymru i sicrhau bod y Cynllun Llesiant yn mynd i'r afael â materion perthnasol a nodir yn yr Aseiad Poblogaeth o anghenion gofal a chefnogaeth yn y rhanbarth ac yn creu synergedd gyda'r Cynllun Ardal a gaiff ei gynhyrchu dros yr un cyfnod.